

Sþ.

421. Nefndarálit

[44. mál]

um till. til þál. um fiskiðnskóla.

Frá minni hl. allsherjarnefndar.

Efni þessarar tillögu er að skora á ríkisstjórnina að beita sér hið fyrsta fyrir setningu lögjafar um fiskiðnskóla, er ætlað sé það hlutverk að búa menn undir fiskmatsstörf, verkstjórn í fiskiðnaði, kennslu og leiðbeiningarstarfsemi á sama sviði.

Það er kunnara en frá þurfi að segja, hve mikilsvert það er að efla fiskiðnaðinn hér á landi, gera meðferð sjávaraflans, þar sem honum er breytt í markaðsvöru, sem allra fullkonnasta, til þess að nýting og vörugæði verði sem mest og vinnuafli, vélar og annar útbúnaður komi að fullu gagni, þannig að vinnslugetan njóti sín. Vegna nálæggra fiskimiða eiga íslenskar fiskvinnslustöðvar að geta fengið mjög gott hráefni til vinnslu og standa að því leyti vel að vígi, en hins vegar er um harða samkeppni að ræða erlendis á sjávarvörumörkuðunum, og þar þarf að vera vel á verði og fylgjast vel með, ef íslenskir sjávarvöruframleiðendur eiga að geta haft í fullu tré við sjávarvöruframleiðendur annarra landa, sem sums staðar hafa miklu fjármagni og miklum liðskosti sérfróðra manna á að skipa.

Ýmsir þeir, sem standa að rekstri hraðfrystihúsa víða um land, þekkja það af biturri reynslu, hve erfitt reynist stundum að fá verkstjóra í frystihúsin, og hins vegar, hve mikið veltur á því á hverjum stað, að hæfir menn fái til slíkra starfa. En í hraðfrystihúsunum eru verkstjórnarnir yfirleitt jafnframt matsmenn. Í öðrum greinum sjávarvöruframleiðslunar er svipaða sögu að segja. Slík fiskveiðipjóð sem Íslendingar eru verður að efla þekkingu sína og starfhæfni í fiskiðnaði, svo að hún sé jafnan í fremstu röð á því sviði. Það má ekki dragast að gera nýtt átak, sem um munar, á þessu sviði, og á viðleitni í þessa átt má ekkert lát verða. Námskeið þau, er fiskmatsstjóri hefur veitt forstöðu á vegum atvinnuáráðuneytisins, eru spor í rétta átt og hafa án efa gert gagn, svo og námskeið þau, er SÍS og SH hafa haldið uppi. En ekki má láta þar við sitja, og þeir, sem að þessum námskeiðum standa, vita það manna bezt og hafa sjálfir vakið athygli á því. Þjóðfélag vort ver, eins og skylt er, stórfé árlega til skólahalds og menntamála ýmiss konar, þ. á m. til ýmissa sérskóla. Hví skyldi það þá ekki verja nokkru fé til þess að halda

uppi sérskóla fyrir þá, sem eiga að bera ábyrgð á aðalútflutningsvöruframleiðslu landsmanna?

Nefndin hefur sent eftirtöldum aðilum tillöguna til umsagnar:

1. Fiskmatsstjóra.
2. Ferskfiskeftirlitinu.
3. Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna.
4. Sambandi ísl. samvinnufélaga.
5. Sölusambandi ísl. fiskframleiðenda.
6. Samlagi skreiðarframleiðenda.
7. Fiskifélagi Íslands.
8. Iðnaðarmálastofnun Íslands.
9. Rannsóknaráði ríkisins.

Umsagnir hafa borizt frá öllum þessum aðilum. Allir þeir aðilar, 6 að tölu, sem beinlínis hafa með höndum fiskvinnslu eða eftirlit með henni, mæla með tillögunni, svo og Fiskifélag Íslands. Í sumum umsögnunum er bent á starfsaðferðir fiskiðnskóla Norðmanna í Vardö til sérstakrar athugunar í þessu sambandi. Tveir af aðilunum, Iðnaðarmálastofnun Íslands og rannsóknaráð ríkisins, virðast hins vegar helzt vilja blanda fræðslu um fiskiðnað saman við almenna verkstjórafræðslu eða almennt iðnnám. Virðast þeir aðilar, sem skiljanlegt er, ekki hafa gert sér eins glögga grein og hinir fyrir sérþörfum fiskiðnaðarins og hve brýnar þær þarfir eru og aðkallandi.

Að þessum umsögnum athuguðum leggur minni hl. nefndarinnar eindregið til, að tillagan verði samþykkt. Meiri hl. hefur hins vegar ekki reynt fáanlegur til að mæla með tillögunni og ekki heldur þótt stungið hafi verið upp á breytingu á henni til samkomulags. Þegar málið var afgreitt, kom það fram af hans hálfu, að hann mundi annaðhvort leggja til, að tillögunni yrði vísað frá með rökstuddri dagskrá eða til ríkisstjórnarinnar.

Alþingi, 19. marz 1963.

Gisli Guðmundsson, Geir Gunnarsson, Björn Pálsson.
frsm.

Fylgiskjal I.

Umsögn fiskmatsstjóra.

FISKMATSTJÓRI

Reykjavík, 19. febrúar 1963.

Til allsherjarnefndar hæstvirts Alþingis.

Með bréfi, dags. 1. febrúar 1963, sendi háttv. allsherjarnefnd Alþingis mér til umsagnar tillögu til þingsályktunar um fiskiðnskóla. Umsögn mín um málið í aðalatriðum fer hér á eftir:

Sem stjórnandi fiskiðnaðarnámskeiða sjávarútvegsmálaráðuneytisins, frá því þau hófust árið 1947, hef ég litið og lít á þau sem nauðsynlega ráðstöfun til bráðabirgða, en ekki sem fullnaðarlausn mikilsverðs málefnis.

Jafnfrmt því sem álitid er, að námskeiðin hafi gegnt sínu hlutverki vel miðað við aðstæður, hefur einmitt í gegnum námskeiðin orðið ljóst, að stærra átaks er þörf.

Hraði undanfarinna ára í framþróun og fjölbreytni á gæðum og framleiðslu sjávarafurða krefst meiri og samræmdari þekkingar við mat hinnar margþættu framleiðslu, og ekki sízt þegar hér er um að ræða aðalútflutningsframleiðslu þjóðarinnar.

Nauðsynleg framþróun þessara mála hlýtur því að verða fastur skóli fyrir fiskmatsmenn og fiskverkunarmenn til undirbúnings slíkum lífsstörfum, enda væru

störf kennara að mestu aðalstörf, en ekki aukastörf embættismanna og annarra, svo sem á námskeiðunum.

Um tilhögun fiskiðnskóla leyfi ég mér einkum að benda á eftirfarandi:

1. Fiskiðnskólinn verði rekinn sem sjálfstæð fiskvinnslustöð, þar sem framleiðsla færi fram allt árið, frysting, söltun, herzla og fleiri framleiðslugreinar, eftir því sem heppilegt þætti. Uppistaða starfsliðs við framleiðslu afurðanna væru nemendur skólans.

Á einu ári yrði unnt að ná til allra fisktegunda, svo sem holfisks, sildar og flatfisks eftir árstíðum, og samkvæmt því framleiða með ýmsum verkunaraðferðum.

Þegar fiskframleiðsla skólans yrði metin til útflutnings, væru nemendur skólans jafnan látnir meta með löggiltum fiskmatsmönnum undir stjórn yfirfiskmatsmanna í hverri grein. Tækju þá nemendur próf eftir því, sem ákveðið yrði um æfingu þeirra og hæfni.

2. Skólann mætti miða við tvennt:

a. Þá, sem ætluðu sérstaklega að leggja stund á fiskmat.

b. Þá, sem ætluðu sérstaklega að leggja stund á umsjón með framleiðslu fyrir sjálfa sig eða aðra.

3. Kennsla væri bókleg og verkleg eftir skiptingu, sem rétt þætti eða hagkvæmust.

4. Með þannig skipulagðan fiskiðnskóla væri öll þjálfun og kennsla í fullkomnu samræmi við þau störf, sem nemendur væru að undirbúa sig undir. Auk þess gæti skólinn leyst af hendi ómetanlega upplýsingaþjónustu almennt, auk þess sem framleiðsla skólans gæti að miklu leyti staðið undir kostnaði við reksturinn.

5. Ekki væri ástæða til, að framleiðslustöð skólans yrði stórt fyrirtæki, en með möguleika til sem flestra framleiðslugreina.

Samkvæmt framanrituðu leyfi ég mér að telja fiskiðnskóla á Íslandi einu jákvæðu lausnina á umræddum málefnum, en ekki neina lausn, þó að námskeiðin yrðu flutt frá einni stofnun yfir á aðra.

Ef nauðsynlegt reynist að halda áfram námskeiðum eftir tilkomu skólans, féllu þau að sjálfsögðu undir starfsemi hans sem hliðarráðstafanir.

Með sérstakri virðingu,

B. Á. Bergsteinsson.

Fylgiskjal II.

Umsögn ferskfiskeftirlitsins.

FERSKFISKEFTIRLITIÐ

Reykjavík, 10. jan. 1963.

Vér höfum mótttekið bréf allsherjarnefndar, dags. 11. des., þar sem óskað er eftir umsögn vorri um tillögu til þingsályktunar, 44. mál, um fiskiðnskóla.

Fiskmatsráð ræddi þetta mál á fundi sínum 7. jan., þar sem allir ráðsmenn voru mættir, og var einróma samþykkt að mæla með tillögunni.

Fiskmatsráð telur, að mikil þörf sé fyrir aukna fræðslu, sem miðuð er við þarfir matsmanna og verkstjórnarmanna í fiskiðnaðinum, enda mikill hörgull á sérhæfum mönnum í flestum greinum þessa undirstöðuáttvinnuvegar þjóðarinnar. Telur ráðið, að stefnt sé í rétta átt með löggjöf þeirri, er hér um ræðir.

Virðingarfyllt,

f. h. Ferskfiskeftirlitsins og Fiskmatsráðs,

Þórður Þorbjarnarson.

Til allsherjarnefndar sameinaðs Alþingis.

Fylgiskjal III.

Umsögn Sölumiðstöðvar hraðfrystihúsanna.

SÖLUMIÐSTÖÐ HRAÐFRYSTIHÚSANNA

Reykjavík, 6. febrúar 1963.

Allsherjarnefnd sameinaðs Alþingis hefur með bréfi, dags. 1. febrúar s. l., beiðzt umsagnar vorrar um tillögu til þingsályktunar um fiskiðnskóla. Eins og fram kemur í greinargerð með tillögunni, ályktaði aðalfundur Sölumiðstöðvarinnar 1960 að skora á Alþingi að samþykkja tillögu sama efnis. Afstaða Sölumiðstöðvarinnar hefur ekki breytt síðan.

Fiskmat ríkisins hefur um nokkurt árabil haldið námskeið fyrir verðandi fiskmatsmenn. Námskeið þessi hafa staðið um hálfan mánuð og einkum verið við það miðuð, að fólk með nokkra verklega reynslu úr fiskiðnaði gæti haft af þeim gagn.

Vér teljum oss ekki gera að ómaklegu lítið úr þessari leiðbeiningastarfsemi, þótt vér teljum, að gagnsemi námskeiðanna hafi einkum verið í því fólgin, að tækifæri hefur gefizt til nokkurrar viðkynningar við það fólk, sem námskeiðin hefur sótt. Á þann hátt hefur tekizt að ná sambandi við marga, sem hæfileika hafa haft til verkstjórnar. Tíminn, sem námskeiðunum hefur verið ætlaður, hefur hins vegar verið allt of stuttur og námsárangur þar af leiðandi mjög yfirborðskenndur.

Fiskvinnsla er mjög sérhæft starf, og vér teljum, að skortur á hæfu fólki til verkstjórnar og ýmiss konar leiðbeiningastarfa hái frystihúsrekstri nú mjög mikið.

Vér teljum, að stofnun fiskiðnskóla mundi, ef vel tækist til, geta haft mikla þýðingu fyrir fiskiðnað landsmanna.

Vér leyfum oss því enn á ný að skora á hæstvirt Alþingi að samþykkja nú tillögu þá til þingsályktunar, sem fyrir Alþingi liggur, um stofnun fiskiðnskóla.

Virðingarfyllst,

Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna,

Einar G. Kvaran.

Til allsherjarnefndar sameinaðs Alþingis,
Alþingi, Reykjavík.

Fylgiskjal IV.

Umsögn Sambands ísl. samvinnufélaga.

SAMBAND ÍSL. SAMVINNUFÉLAGA

Reykjavík, 5. febrúar 1963.

Með tilvisun til bréfs allsherjarnefndar, dags. 1. febrúar s. l., um þingsályktunartillögu um fiskiðnskóla, leyfum vér oss að láta í ljós þá skoðun, að fræðslu og tækifæra til fræðslu um fiskiðnað hafi verið mjög ábótavant hér á landi til þessa. Vér fögnum því þess vegna, að þingsályktunartillaga hefur komið fram um þetta mál, og mælum eindregið með því, að mál þetta verði athugað nánar og bráður bugur undinn að því að koma af stað einhverjum vísí að fiskiðnskóla.

Á þessu stigi málsins erum vér ekki reiðubúnir til þess að láta í ljós neinar ákveðnar skoðanir um, hvernig slíkum skóla skuli hagað, enda gerum vér ráð fyrir því, að fyrir flutningsmönnum vaki, að byrjað verði smátt, en að starfsemin yxi smám saman, eftir því sem reynsla fengist. Vér vildum þó aðeins mega benda á,

að á þessu stigi málsins væri e. t. v. vel þess vert að leita upplýsinga um starfsemi fiskiðnskóla þess, sem rekinn er í Vardö í Noregi.

Virðingarfyllst,
Samband isl. samvinnufélaga, deild 31,
Valgarð J. Ólafsson.

Allsherjarnefnd sameinaðs Alþingis,
Reykjavík.

Fylgiskjal V.

Umsögn Sölusambands isl. fiskframleiðenda.

SÖLUSAMBAND ÍSLENZKRA FISKFRAMLEIÐENDA

Reykjavík, 4. febrúar 1963.

Til allsherjarnefndar sameinaðs Alþingis,
Alþingi, Reykjavík.

Vér höfum móttengið bréf yðar, dags. 1. þ. m., þar sem óskað er eftir umsögn vorri um tillögu til þingsályktunar um fiskiðnskóla.

Vér teljum, að nauðsyn beri til að stofna fiskiðnskóla til þess að búa menn undir fiskmatsstörf, verkstjórn og leiðbeiningarstarfsemi í fiskiðnaði og fiskvinnslu. Um 90% af útflutningi landsins er fiskur og fiskafurðir. Það er því mikið í húfi, að fiskvinnsla öll og meðferð á fiski sé sem allra bezt, til að afurðirnar verði úrvals vara, að svo miklu leyti sem unnt er. Óvandvirkni í framleiðslunni veldur stórkostlegu tjóni, þegar lélegar vörur eru framleiddar í stað gæðavöru. Framleiðslu gæðavöru teljum vér bezt tryggða með aukinni þekkingu þeirra manna, sem hafa umsjón með framleiðslunni, og með leiðbeiningarstarfi kunnáttumanna í hverri grein. Það er aðeins hægt með því, að þeim mönnum, sem þessi störf annast, gefist kostur á að afla sér þeirrar þekkingar og reynslu, sem gerir þá hæfa til að inna þessi störf af hendi.

Undanfarin ár hefur verið skortur á matsmönnum til að meta saltfisk til útflutnings og útflutningur á honum því oft tafizt af þeim sökum, og hið sama mun einnig gilda um mat á skreið. Matsmenn við saltfiskmat eru flestir eldri menn, og á hverju ári hætta fleiri eða færri þeirra störfum fyrir aldurs sakir eða af öðrum ástæðum, en ekki tekst að fá nýja menn til matsstarfa í staðinn vegna þess, hve starfið er slitrótt og tekjur óvissar. Telja ungir menn því ekki ómaksins vert að afla sér þeirrar þekkingar og reynslu, sem nauðsynleg er til að taka að sér matsstörf. Það er því nauðsynlegt, að jafnframt stofnun skóla, sem kenni og þjálfar menn til matsstarfa, verði þeim mönnum, sem þessi störf stunda, tryggð viðunandi atvinnuskilyrði.

Með skírskotun til þess, sem segir hér að framan, viljum vér mæla með, að tilgreind tillaga til þingsályktunar verði samþykkt.

Virðingarfyllst,
Sölusamband isl. fiskframleiðenda.
H. Þórarinsson.

Fylgiskjal VI.

Umsögn Samlags skreiðarframleiðenda.

SAMLAG SKREIÐARFRAMLEIÐENDA

Reykjavík, 12. febrúar 1963.

Allsherjarnefnd sameinaðs Alþingis,
Reykjavík.

Vér höfum mótttekið bréf yðar, dagsett 1. febrúar s. l., þar sem þér beiðizt umsagnar vorrar um hjál. till. til þál. um fiskiðnskóla.

Stjórn Samlags skreiðarframleiðenda hefur á fundi sínum þann 8. febrúar s. l. samþykkt að mæla með þessari tillögu til þál. um fiskiðnskóla.

Virðingarfyllt,

Samlag skreiðarframleiðenda.

Bragi Eiríksson,
framkvæmdastjóri.

Fylgiskjal VII.

Umsögn Fiskifélags Íslands.

FISKIFÉLAG ÍSLANDS

Reykjavík, 19. des. 1962.

Vér höfum mótttekið bréf hv. allsherjarnefndar, dags. 11. þ. m., þar sem óskað er umsagnar um till. til þál. á þskj. 44 um fiskiðnskóla.

Með bréfi voru til allsherjarnefndar, dags. 5. des., mæltum vér með till. til þál. á þskj. 34 um endurskoðun laga um stýrimannaskóla Íslands o. fl. Í 2. tölul. þeirrar tillögu er lagt til, að athugað verði um stofnun sérstaks sjóvinnuskóla, þar sem m. a. yrði veitt fræðsla í fiskverkun, meðferð sjávarafurða, fiskmati og verkstjórn.

Vér fáum ekki annað séð en að hér sé um svo náskyldar tillögur að ræða, að eðlilegast væri, að þær yrðu sameinaðar í eina tillögu, enda fjallað um sama efnið á svipaðan hátt í báðum tillögunum.

Í framhaldi af því, sem vér tókum fram í fyrrgreindu bréfi voru til allsherjarnefndar, erum vér meðmæltir efni þeirrar tillögu, sem hér um ræðir á þskj. 44.

Virðingarfyllt,

Davíð Ólafsson.

Til allsherjarnefndar sameinaðs Alþingis,
Alþingi, Reykjavík.